

FESTŐ, AKI KIRÁLYFI

ÍRTA: CARL LAURIN (STOCKHOLM)

Felirat Carl Laurin, Svédország kiváló művészeti írójának, adótt alatt lévő nagy műve,
a „Nordisk Kunst“ IV. kötetéből.

A természet iránt való nagy szeretet jellemzi *Eugén herceg* művészetét. Az ő működése, mint művészé és mint műpártolóé, egyaránt nagyjelentőségű Svédország művészi életében az utolsó harminc év alatt.

Eugén herceg 1865-ben született a Stockholmban melletti Drottningholm kastélyban. Mintha az első perctől kezdve hatással lett volna rá ennek a szelíd szépségekben oly gazdag királyi kertnek a képe, melyet azután férfikorban hangulatosan örökölt meg több ízben ecsetjével. Az oslói egyetemen végzett tanulmányai után Uppsaldába ment, hol már az elméleti tanulmányok mellett szorgalmasan látogatta von Gegerfelt műtermét. 1887-ben Párisba utazott és Bonnat tanítványa lett, de természetesen, hogy nagy befolyással volt rá a Bonnat műtermében dolgozó Puvis de Chavannes is, aki akkor még népszerűtlen volt, de Eugén herceg őszintén csodálta kissé hűvös, monumentális és arisztokratikus művészetét. A fiatal herceg Franciaországból visszatérve, megint csak Norvégiában kerestett motívumokat és itt festette meg első szignált tájképet: „Holdfény Valders“-ben (1891). Első svéd tájképe, melyet megőrzésre méltatott, szintén ebből az évből való. Mosolygó tavasi táj, néhány karsú nyírfával és szelíden zöldülő füvel, teleszórva fehér hóvirággal, míg a háttérben Mälars vize fündököl. A festmény magán viseli a 80-as évek szökeségét. Csakhamar azonban bizonyos szenvedélyességet visz képeibe, különösen Solna vidékén festett erdei tájképeibe. Mindinkább — megfelelően a kor hangulatának — kibontakozik az impresszionizmusból és közeledik a dekoratív és monumentális felé. Gauffin megjegyzi, hogy a misztikus és fantázia felé hajlás, egyesülve a nagyvonalúság iránt való előszeretettel, bizonyos tekintetben a német-sváji művész, Arnold Böcklin befolyásának is tulajdonítható, akit ebben az időben —

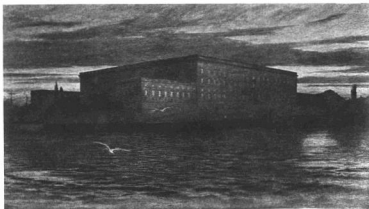
bár csak rövid ideig — a svéd és a norvég művészek annyira csodálták, különben valószínűleg veszedelemnek tartották a német művészetet. Különösen „Az utolsó napsugár“, valamint „A sundbyholmi öreg kastély“ festményeiben érvényesül Eugén hercegnél ez az ünneplés és misztikus vonás. Az öreg fehérfalú kastély piros fedele fölött világos felhők tornyosulnak és élesen rajzolódnak a sötét, vihart rejtő égboltozatra. Ebben a két festményben, valamint a néhány év múlva festett „Felhők“-ben nyilvánul meg legjobban Eugén herceg első korszakának művészete.

Romantikus lírai vonás még Eugén herceg művészetében az éjszakai hangulatok iránt való vonzódás, különösen a világos éjszakai éjszakák után. Ilyen hangulat uralja „A nyári éjszaka“ képét a stockholmi Nemzeti Múzeumban és ugyancsak hasonló témát választott a stockholmi latin gimnázium (Norra latinläroverket) falfestményéhez (1899). Talán még jobban megfogta ezt a lírai, szinte zenelleg ható hangulatot, ami a svéd fehér éjszakából kiárad, „Éjszakai felhő“ festményében, ahol hatalmas szürke felhő úszik az öböl fölött, melynek kékes színét, valamint a part zöldjét csak halványan lehet megkülönböztetni az éjszakai világításban. (A festmény a stockholmi Thiel-galériában látható.)

A királyi herceg méltó otthoni teremt magának a stockholmi Djurgården egy kislözgellő földnyelven, ahova — Ferdinand *Boberg* tervei szerint — műtermet és villát építtetett. Ez új otthonba költözik a herceg 1904-ben és itt festi meg úgy színeket, mint vonalakban is mindinkább leegyszerűsített tájképeit. Legszívesebben éjszaka fest. Itt készülnek el nagyszerű képei: „Az öreg malom Valdemarsuddenen“ (1908), „Hajnalodik“. Az előbbi a földnyelven álló viharvert öreg malmot állítja a kompozíció közepébe, míg a háttérben a szürkéségből lassan bontakozik ki Stockholm déli part-

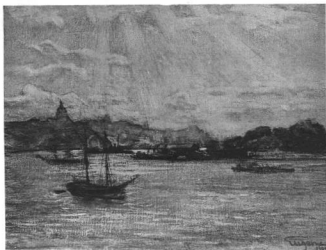
BJÖRCK, OSCAR: JENŐ (EIGÉN) SVÉD KIRÁLYI HERCEG ARCKÉPE
Nemzeti Múzeum, Stockholm

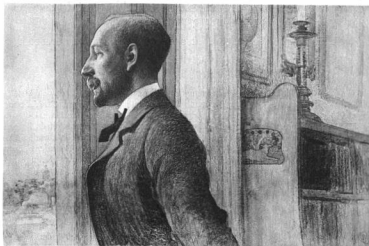
JENŐ KIR. HERCEG: A STOCKHOLMI KIRÁLYI PALOTA

JENŐ KIR. HERCEG: STOCKHOLM DÉLI VÁROSRESZÉBŐL
Fritze műkereskedés tulajdona, Stockholm

JENŐ KIR. HERCEG: NAPSUGARAS IDŐ. (STOCKHOLMI KIKÖTŐ)
Thorsten Laurin ár tulajdona

LARSSON, CARL : CARL LAURIN ARCKÉPE. 1905. Vízfestmény
Carl Laurin ár tulajdonsa

vidéke. Az utóbbi az ébredező svéd főváros körvonalait mutatja, amint a ködös silhouettek lerajzolódnak a derülő nyári égboltra. Eugén herceg mindig komolyan fogta föl művészetét, nem pedig csak egyszerű szórakozásképpen. Folyton tanul és utazik. Külföldön legszívesebben Firenzében tartózkodik, míg hazáját többször bejárta, mindig ecsettel és festőkazettával kezében. Svédországnak majdnem mindegyik vidékéről van egy-egy megkapó festménye vagy néhány erőteljes színvázlata. A legutóbbi évtizedben mind szívesebben fordul a dekoratív, a monumentális festészet felé. Így 1912-ben a stockholmi östermalmi főreáliskolában festett nagy falképet: *A nap süt a városra*, és ugyanabban az évben a kis északi község, Kirunatemplomát ajándékozta

meg egy tájképpel, a „Szent liget”-tel. Ilyen dekoratív jellegű falfestményeket festett a stockholmi új városháza galériájában is. Ezeket a freskókon Stockholm város pitoreszk partjait tűnnek elő az erősen stílzált fák mögül.

Eugén herceg művészetében sok a túlfinom és harmonikus vonás, ami nagy ritkaság, különösen svéd művészeknél. Nemcsak meleg érdeklődéssel, hanem szívbeli együttérzéssel figyeli az északi művészetet, mely iránt olyan nagy szeretettel viseltetik és amelyet kora ifjúságától kezdve olyanlyra jól ismer.

Az őművészete, melyet mi itt fent északon oly nagyra becsülünk, méltó arra, hogy idegenek előtt is komoly méltatásra és megbecsülésre találjon.